

KONVANSİYONEL BİR BANKANIN FAİZSİZ BANKAYA DÖNÜŞTÜRÜLMESİNİN FIKHİ AÇIDAN ANALİZİ

Abdullah Durmuş¹

ÖZET

İslam iktisadı ve finansı son yıllarda, özellikle de 2008 yılındaki global finansal kriz sonrasında bütün dünyanın dikkatini üzerine çeken bir odak noktası haline gelmiştir. Farklı ülkelerde ve özellikle de Türkiye’de teorik ve uygulama sahasında çok önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Bunlardan biri de, devletin tüzel bir kişilik olarak katılım bankası kurmasıdır. Bunun neticesinde faizsiz bankacılığın sektör içindekinin payının daha hızlı bir ivme ile artması beklenmektedir. Ancak mevcut durum faizsiz bankacılık açısından hedeflenen büyüklüğe ulaşmakta yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle ileriki yıllarda başka bazı ülkelerde olduğu gibi ya yeni satın almalarla ya da faizli bir bankanın kendi içinde aldığı bir kararla, bazı faizli bankaların faizsiz bankacılığa dönüştürülmesi yönünde bir gelişme uzak bir ihtimal gibi görünmemektedir.

İşte bu nedenle makalemizde konvansiyonel bir bankanın faizsiz bankaya dönüştürülmesi gibi bir durumun ortaya çıkması halinde karşılaşılabilecek temel sorunlar ve İslam hukukçularının bu sorunlarla ilgili çözümleri ele alınmıştır. Makalede, bu hususta yapılmış bazı özel (kişisel) çalışmalara ve bu alanda en fazla öne çıkan ve muteber sayılan kısa adı AAOIFI olan İslami Finansal Kuruluşlar Düzenleme ve Denetleme Kurulu’nun Fıkıh Heyeti’nin belirleyip kabul ettiği standartlardan istifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: KONVANSİYONEL (FAİZLİ) BANKA, FAİZSİZ (İSLAMİ – KATILIM) BANKA, DÖNÜŞÜM, İSLAM HUKUKU, FIKİH

---

¹Doç. Dr., Marmara Üniversitesi İslam Ekonomisi ve Finansı Anabilim Dalı Başkanı, abduallah.durmus@marmara.edu.tr, Orcid: 0000-0001-9271-0963

**ANALYZING THE ISSUE OF CONVERTING A CONVENTIONAL BANK
INTO AN INTEREST FREE (ISLAMIC) BANK IN TERMS OF ISLAMIC LAW
(FIQH)**

ABSTRACT

Islamic economics and finance has become a focal point that has attracted the attention of the whole world in recent decades, especially after the global financial crisis in 2008. In different countries of the world and in Turkey, very important developments have occurred in the field of theory-academic and practice. The most important development in Turkey in recent years has been the establishment of a participation bank as an independent legal entity by the state. As a result, the share of interest-free banking in the sector is expected to increase with a faster acceleration.

However, in our opinion, these developments are insufficient to reach the targeted size in terms of Islamic banking. For this reason, as in some other countries, it does not seem like a remote possibility that some conventional banks will be transformed into interest-free banking either with new purchases or with a decision taken by the bank itself in the coming years.

For this reason, in our article, the main problems that can be encountered in the event of a situation such as the conversion of a conventional bank to an interest-free bank and the perspective of Islamic rules on these problems are discussed. In the article, some private (personal) studies on this subject and the standards determined and accepted by the Fiqh Committee of the Islamic Financial Institutions Regulation and Supervision Board with the short name of AAOIFI which is the most prominent and reliable in this field has been widely utilized.

Key Words: CONVENTIONAL (INTEREST) BANK, INTEREST FREE (ISLAMIC) BANK, CONVERTING, ISLAMIC LAW, FIQH.

1. GİRİŞ

Faizsiz bir bankada aslolan ilk kurulduğu sırada tamamen İslami ilkelere göre ve faizsiz bir şekilde kurulmasıdır. Ancak bazı durumlarda daha önceden faizli olarak işletilmek üzere tesis edilen bir banka da ya sahiplerinin aldığı bir karar ile ya da uygulamada daha çok görüldüğü üzere başka bir kişi veya kurumun satın almasından sonra aldığı bir karar doğrultusunda İslami kurallara göre hem faiz hem de diğer fıkhi ilkelere uymak suretiyle işletilmek istenebilmektedir. Tabii böyle bir durumda yıllardır işletilmekte olan bir kurumun, bir anda bütünüyle ve tam anlamıyla dönüşmesi pek mümkün olamamaktadır. İşte bu noktada söz konusu işlemin tamamlanabilmesi için bazı konular önem arz etmektedir. Aşağıda bu konuda öne çıkan başlıkları tek tek ele alıp incelemek istiyoruz:

2. DÖNÜŞÜM KARARI

Faizli bir bankanın faizsiz bankaya dönüşümünde başlıca iki ihtimalden bahsedilebilir: Bunlardan biri, banka sahiplerinin alacağı bir kararla bundan sonraki faaliyetlerin İslamî ilkelere göre yürütüleceğinin kabul edilmesidir. Diğeri ise faizli bir bankanın, başka bir kişi veya kurum tarafından satın alınarak faizsiz bankacılık yapmaya karar verilmesidir. Her iki durumda da faizsiz bankaya dönüşüm kararının doğru ve geçerli olması açısından fark yoktur. (AAOIFI, 2014, 76). Burada esas olan ilgili tarihten sonraki faaliyetlerin fikhî ilkelere uygun yapılacağına dair irade ve kararlılıktır.

Herhangi bir faizli bankanın faizsiz banka statüsü elde etmesi için sadece isim / sıfat / amblem vs. (faizsiz / İslami vb.) değiştirmesi elbette yeterli olmayacaktır. Bununla birlikte o andan sonraki faaliyetlerini İslami usullere göre yürüteceğine dair gerek kuruluş beyannamesinde gerekse ilgili diğer hukuki süreçlerde gerekli iptal ve değişikliklerin tamamlanması ve bunun kamuoyuna ilan edilmesi vazgeçilmez bir gerekliliktir. Bunun yanında eğer bankanın bulunduğu ülkenin kanunları, İslami

bankacılık yapmak için özel lisans almayı gerektiriyor ise bu tür prosedürlerin de yerine getirilmesi lazımdır. Dolayısıyla bir bankanın “İslamî” sıfatını alabilmesi için asgari şu unsurları bulundurması gereklidir: (Ebû Ğudde, 1437, 357).

1. Bütün muamelelerinde İslamî hükümleri benimseme
2. Temel işlemleri bakımından faizli bankalardan ayrışma
3. Gerek müşterileri gerekse muhatap olduğu diğer banka ve kurumlarla kuracağı ilişkilerde faizli sözleşmelerden uzak durma, bunun yerine fıkhıta meşru kabul edilen akitler çerçevesinde işlemlerde bulunma

3. DÖNÜŞÜM HAZIRLIKLARI VE DÖNÜŞÜM SÜRECİ

3.1. Dönüşüm Hazırlıkları

Faizli bankanın faizsiz bankaya dönüşümünün olmazsa olmazı kuvvetli ve kesin bir kararlılıktır. Dönüşüm kararının zamana bırakılması herhangi bir faizli bankanın “İslamî banka” niteliği kazanması için yeterli değildir. (AAOIFI, 2014, 76).

Faizsiz bankaya dönüşümün “karar”dan sonraki ilk safhası yapılacak işlem süreçlerinin ve işletilecek mekanizmanın ayrıntılı olarak belirlenmesidir. İlke olarak bankanın derhal, bütün iş, işlem, gelir ve giderleriyle birlikte bir anda faiz, garar ve diğer haram unsurlardan arındırılması olmakla birlikte pratikte bunun gerçekleşmesi çoğu durumda pek mümkün olamamaktadır. Bu nedenle dönüşümün, makul ve mümkün olabilecek en kısa sürede belirlenen adımların tamamlanması icap etmektedir. Buna göre ilk planda yapılması gereken işlemler şöyle sayılabilir: (AAOIFI, 2014, 76).

1. İlgili devletin mevzuatının gerekli görmesi halinde bankanın işletme ruhsatının faizsiz banka olarak değiştirilmesi
2. Bankanın esas mukavelesinin “İslamî” banka prensibine göre tebdili

3. Bankanın misyon ve vizyonunda gerekli düzeltmelerin yapılması

Bunlar ilk anda yapılabilecek ve çok fazla prosedür gerektirmeyen işlemler olarak anılabilir. Fakat bunların dışında bankanın, faizli banka iken, gerek fon toplama gerekse fon kullandırma ve bankacılık hizmetleri açısından yapmış olduğu bir takım haram iş ve işlemler bulunmaktadır ki bunları bir anda sonlandırmak çoğu zaman mümkün olmadığı için birçok araştırmacı ve fıkıh heyeti bu durumlarda aşamalı geçişe (tedricilik) izin vermektedir. (Yezin el-Atıyyât, 2009, 87; Ammâr Abdullah, 2009, 609). Bazı fakihler ise tederîcîliğin dönüşüm için en uygun yöntem olduğunu özellikle ifade etmiş ve yedi yüz günlük bir dönüşüm sürecinin öngörüldüğünü belirtmiştir. (er-Rabîa, 1992, 618). Tabii burada şu hususu özellikle vurgulamak gerekir. Bahsi geçen aşamalı geçiş, faiz veya diğer haram unsurlara olan inanç hususunda asla algılanmamalıdır. Vahyin indiği çağda faiz kesin olarak yasaklanmış ve bütün Müslümanlar açısından bunun haramlığı konusunda hiçbir tereddüt yoktur. Ancak eğer uygulamada % 100 dönüşümün gerçekleşmesi bir anda olmuyor ise bazı zaruret hükümlerine binâen bu konuda müsamahalı davranmak gerektiği belirtilmiştir. (Yezin el-Atıyyât, 2009, 139; Baktır, 1997, 748).

3.2. Dönüşüm Süreci

Faizsiz bankaya dönüşüm hazırlığının en önemli aşamasını esasında gerekli planlama şemasının çıkartılması oluşturmaktadır. (er-Rabîa, 1992, 615). Burada yapılacak işlemler şöyle gruplandırılabilir: (Ebu Ğudde, 1437, 365-367).

3.2.1. İdari İşlemler

1. Yönetimsel olarak dönüşüm sürecinin iyi yönetilmesi ve bankayı zaafa uğratacak işlemlerden uzak durulması gerekmektedir.
2. Bunun yanında faizsiz bankaya dönüşümü sağlamak üzere içinde teknik personelin, hukukçuların ve fıkıh uzmanlarının olduğu bir “Şer’î Dönüşüm Kurulu”nun tesis edilmesi lazımdır. Bu kurul, dönüşüm tam olarak

gerçekleşene kadar görevde kalmalı ve kararları söz konusu banka için bağlayıcı nitelikte olmalıdır.

3. Dönüşüm kararı sonrasında bütün personelin faizsiz bankacılık konusunda teorik ve pratik düzeyde en kısa sürede eğitiminin sağlanması gerekmektedir.
4. Personelin İslamî bankacılığa uyumu denetlenmeli, terfi, ödül ve ceza sisteminde İslami bankacılık ilkelerine uygun hareket etme vazgeçilmez bir ölçüt olarak mutlaka esas alınmalıdır. Hatta bazı yazarlara göre İslami bankacılığa inancı olmayan kişilerin, sistemin selameti için işten çıkartılması gerekmektedir. (er-Rabîa, 1992, 615).
5. Banka içinde gerekli hassasiyetlerin duyurulması ve önemin hissettirilmesi açısından çeşitli vesilelerle toplantılar düzenlenmelidir.
6. Dönüşüm tam olarak yerine getirildikten sonra kalıcı olarak görev yapacak ve kararları bağlayıcı bir fıkıh ve fikhî denetleme kurulu oluşturulmalıdır. (AAOIFI, 2014, 76; er-Rabîa, 1992, 613).

3.2.2. Mevzuat İşlemleri

İslami banka olmak için gerekli ruhsat işlemlerinin tamamlanması, şirketin kuruluş sözleşmesinin ve gerekli diğer hukuki süreçlerin yönetilmesi gerekmektedir.

Bankanın, dönüşüm sonrası uygulayacağı bütün sözleşmelerin fikhî uygunluğundan emin olmak için fıkıh heyeti tarafından gözden geçirilmesi ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra onaylanması icap eder. (AAOIFI, 2014, 77).

3.3. Fon Toplama ve Fon Kullandırmada Dönüşüm

Faizli bankaların fon toplama araçları cari hesaplar ve vadeli mevduat hesaplarıdır. Faizsiz bankanın, bunlardan vadeli mevduat hesaplarını kullanması fikhî açıdan caiz değildir. Diğer yandan eğer söz konusu banka, tahvil ve bono ihraç

ederek fon temin etmiş ise bu tür yöntemler de faiz içerdiklerinden caiz sayılamaz. (Ammâr Abdullah, 2009, 610). Bu nedenle fon toplama yöntemi olarak İslam'a uygun yöntemlerin benimsenmesi gerekir. (er-Rabîa, 1992, 613). Dolayısıyla İslami bankaya dönüşüm kararı alan bankanın şu iki noktaya özellikle dikkat etmesi gerekmektedir:

- Daha önce mevcut bulunan bono, tahvil ve vadeli mevduat hesaplarının sonlandırılması
- Faizsiz fon toplama yöntemlerine göre hesaplar oluşturması. Buna göre herhangi bir kâr/zarar taahhüt etmeyen vadesiz hesaplar ile mudarabe akdine göre işleyen katılma hesapları açılabilir.

Dönüşen banka tabii olarak, önceden tahvil, bono ve vadeli mevduat gibi sebeplerle doğan yükümlülüklerini yerine getirmek üzere nakit paraya ihtiyaç duyacaktır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere;

- Sermaye artırımını ile ortaklardan para toplayabilir.
- Ortaklardan faizsiz borç alma yoluna gidebilir.
- Mudarabe senedi ihraç ederek üçüncü taraflardan ortaklığa dayalı para temin edebilir. (AAOIFI, 2014, 78).

İslami bankaya dönüşmede fon bulma yanında temin edilen fonların kârlı alanlarda yatırımda değerlendirilmesi de çok önemli bir husustur. Bilindiği üzere, faizli bankalar bunu, ihtiyaç sahiplerine faizli kredi vermek veya devlet tahvili ve bonusu almak suretiyle gerçekleştirmektedir. Bu yöntemler İslam'a göre haram kabul edildiğinden finansman sağlayan meşru akitlere göre geliştirilmiş finansman yöntemlerinin kullanılması gerekmektedir. Bunlar arasında, müsaveme ve murabahaya dayalı vadeli satış, selem ve istisna akitleri ile mudarabe ve müşarake projeleri ve usulüne uygun olarak çıkartılan sukuk işlemleri sayılabilir. (AAOIFI, 2014,

78; Durmus, 2011, 86; Dönmez, 2006, 151). Faizsiz banka bunların yanında meşru çerçevede peşin döviz işlemleri de yapabilir. Ancak diğer adı türevler olan vadeli döviz işlemleri, fıkhıta sarf akdinin vadeli yapılması yasak olduğundan caiz kabul edilmez. (Durmuş, 2009, 116).

4. MERKEZ BANKASI VE DİĞER BANKALARLA MUAMELELER

İslami bankaya dönüşme kararından sonra gerek yerel, gerekse yurt dışı faizli bankalarla ve muhabirlerle olan hesaplar ihtiyacın gerektirdiği seviyede sınırlı tutulmalıdır. (AAOIFI, 2014, 77). Merkez bankalarıyla ile meşru çerçevede ilişkide bulunabilir. Hatta bazı yazarlara göre bu zaruret derecesinde bir gerekliliktir. (Ammâr Abdullah, 2009, 613). Zira esasen merkez bankasının yaptığı takas, eft, havale ve faizsiz olması durumunda munzam karşılık ayrılmasını sağlama gibi faaliyetleri caiz olan işlemler arasındadır.² (er-Rabîa, 1992, 613). Ancak Merkez Bankası'nda tutulması gereken ve karşılığında faiz ödenen munzam karşılıklar yerine başka meşru yöntemler önerilmelidir. Şöyle ki; (AAOIFI, 2014, 77).

- Merkez bankasında nakit tutmak yerine bazı kıymetli evraklar teminat olarak bırakılabilir.
- İlgili banka devlete ait bazı projelere finansman sağlayabilir.

Merkez bankasının yaptığı diğer bir faaliyet ise nakit ihtiyacı olan bankalara faiz karşılığında kredi vermektir. İslami bankaya dönüşme kararı alan bir kuruluşun böyle bir işleme girmesinin caiz olmayacağı açıktır. Bunun yerine faizsiz bankalara mudarabe / katılma hesabı açma yoluyla nakit sağlanması ve kâra ortak olması alternatif bir yöntem olarak ileri sürülmüştür. (er-Rabîa, 1992, 614; AAOIFI, 2014, 77).

---

² Faizli merkez bankasının İslami kurallara göre işleyen bir merkez bankasına dönüşümü konusunda özel bir araştırma için bk. Osman el-Huzeym, Tahavvülü'l-Masrifi'l-merkezî ilâ masrifi'l-İslâmî, Riyad 1424.

Diğer bankalarla olan ilişkiye gelince; dönüşüm kararı alan bankanın diğer bankalarla olan bütün işlemleri meşru çerçevede olmalıdır. (Yezin el-Atıyyât, 2009, 87; Ammâr Abdullah, 2009, 614; er-Rabîa, 1992, 613).

5. BANKANIN DÖNÜŞÜM KARARINDAN ÖNCE DOĞAN CAİZ OLMAYAN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİNİN ISLAHI

Bankanın, dönüşüm kararından önce gerçekleşen muamelelerinden kaynaklanan ve İslam'a göre meşru olmayan hakların ve yükümlülüklerin bu süreçte doğru bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Bunun için gerekli görülen bazı önemli hususlar bulunmaktadır.

5.1. Dönüşüm Kararından Önceki İşlemlerden Kaynaklanan Faiz Gelirlerinin Durumu

Faizli bankanın, İslami bankaya dönüşme kararından sonra herhangi bir şekilde faiz ya da başka bir haram gelir elde edemeyeceği açık bir husustur. Ancak eğer bu karardan önce yapılan işlemlerden, daha önce tahsil edilmeyen faiz gelirlerinin ne şekilde değerlendirilmesi gerektiği önemli bir konudur.

Prensip olarak faiz gelirlerinin henüz tahsil edilmeyen kısmının, sözleşme iptal edilerek iskat edilerek alınmaması gerektiği kabul edilmektedir. (Ammâr Abdullah, 2009, 611). Bununla birlikte faiz gelirinin, borçluya bırakılması halinde bunların hak sahiplerine ulaşmayacağı veya başkaca haram alanlara harcanacağı biliniyor ise böyle durumlarda faizin karşı tarafta bırakılmaması gerektiği ifade edilmiştir. Buna göre söz konusu gelirler haram olmakla birlikte tahsil edilmeli, fakat bankaya bir gelir olarak kaydedilmeyerek bir takım hayır cihetlerine veya kamu yararına harcanma yoluna gidilmelidir. (er-Rabîa, 1992, 618; AAOIFI, 2014, 80). Eğer bahsi geçen meblağı toptan elden çıkartmak, dönüşüm kararı alan kurumun iflasına veya faaliyetlerini yerine getirememesine yol açıyor ise bunun münasip bir takvime bağlanarak ilgili yerlere verilmesi de uygun görülmektedir. Ancak burada bahsi geçen getirilerin, dönüşüm

kararından sonra henüz tahsil edilmeyenler olduğunu burada vurgulamakta yarar vardır. Zira karardan daha önceki dönemde tahsil edilen ve harcanmış olan ya da mahiyeti değişmiş bulunan haram gelirlerle ilgili böyle bir hükme ulaşılmamaktadır. Bu noktada işaret edilmesi gereken diğer bir nokta kesin olarak elden çıkartılması gereken getirilerin, hiçbir tevil veya fetvaya dayanmayan ve kesinlikle haram olan gelirler olduğudur. Zira eğer bir gelir, herhangi bir alime veya mezhebe göre caiz kabul edildiği için tahsil edilmiş ise bunların sonradan hayır işlerine harcanmasına hükmedilmemiştir. (AAOIFI, 2014, 79; Ebu Ğudde, 1437, 387-388).

Faiz geliri olarak tahsil edilen miktara gelince; b azı yazarlar bu meblağın, eğer mevcutlarsa faizin tahsil edildiği kişilere, değilse mirasçılara ödenmesi gerektiği kanaatindedir. Eğer hiçbir şekilde bilinmiyor veya bulunamıyorsa onlar adına elden çıkartılmalı ve kamu yararına bazı yerlere harcanmalıdır. (Ammâr Abdullah, 2009, 611).

5.2. Dönüşüm Kararından Önceki İşlemlerden Kaynaklanan Faiz Yükümlülüklerinin Durumu

Eğer bir faizli banka, İslam'a göre çalışmaya karar vermiş ise artık bu tarihten sonra faiz vb. haram bir ödemeyi gerektirecek iş ve işlemlere girmesi asla caiz olmayacaktır. (AAOIFI, 2014, 80). Ancak konumuz kuruluşu bakımından faizli bir bankanın dönüşümü olduğundan, daha önceki sözleşmelerinden ve muamelelerinden doğan faiz vb. haram borçların söz konusu olduğu durumlar ortaya çıkabilmektedir. Böyle bir durumda esas olarak yapılması gereken, mümkünse söz konusu sözleşmeleri ve işlemleri iptal yoluna giderek, haram ödemeleri yapmaktan kaçınmaktır. (er-Rabîa, 1992, 612). Borçlu ve alacaklının ihtilafı halinde ise yapılacak olan mahkeme sürecini başlatmak ve buna göre aksiyon almaktır.

Bazı müellifler, mahkemenin İslami hükümlere göre hüküm vermesi halinde faiz miktarının ödenmemesi gerektiği, mahkemin beşeri hukuku esas alarak borçluyu

bunu ödemeye zorlaması halinde ise ifa edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Böyle bir durumda dönüşüm kararı alan banka ikrah altında ve ızdırar halinde bulunan kişi / kurum olarak kabul edilmiş ve ruhsattan yararlanabileceği ifade edilmiştir. (Ebu Ğudde, 1437, 389-390; er-Rabîa, 1992, 618; Ammâr Abdullah, 2009, 611).

Faizli bankanın, dönüşümü kendi içinde aldığı bir kararla değil de başka bir kurum tarafından satın alınarak yapılacak olması halinde ise haramdan kaçınmak için alternatif iki yöntem gösterilmiştir: (Ebu Ğudde, 1437,390-391; AAOIFI, 2014, 80).

Birinci yönteme göre;

Eğer satın alınacak bankanın mal varlığı içinde mal ve menfaat kısmı borç ve nakitlerden fazla ise satın alma sırasında meşru olmayan yükümlülükler satıcıya bırakılarak satın alma işlemi yapılabilir.

İkinci yönteme göre ise;

Faizli banka, meşru olan ve olmayan bütün varlık ve borçlarıyla birlikte alınmakla birlikte, meşru olmayan yükümlülükleri yerine getirmeyi satıcıya bırakmak şart olarak ileri sürülmelidir.

Bu noktada temas edilen diğer bir husus meşru olmayan rehinler konusudur. Faizli bankayı satan taraftan, söz konusu rehinler yerine meşru nitelikte başka teminatlar getirmesi istenerek haram rehinler probleminin halli yoluna gidilmesi gerekmektedir. (AAOIFI, 2014, 80).

6. SONUÇ

İslam iktisadı ve finansı dünyada ve Türkiye’de çeşitli yönleriyle en çok tartışılan konulardan biri olmaya devam etmektedir. Bunun pratikteki tezahürlerinden biri faizsiz bankalardır. Son yıllarda dünyada ve Türkiye’de çok sayıda faizsiz bankanın açıldığı görülmektedir. Esasında faizli olarak çalıştığı halde

ayrı bir iştirak kurulmak suretiyle açılan kamu katılım bankaları da önemli gelişmeler arasındadır.

Faizsiz bankacılıktaki gelişim her zaman yeni ve ilk olarak faizsiz banka açma yöntemiyle olmamaktadır. Bazı durumlarda bir banka, kendi içinde aldığı bir kararla, bazı durumlarda ise faizli bankayı satın alan kurumun verdiği karar neticesinde faizli bankanın İslami esaslara göre işlemesi gibi bir durum ortaya çıkabilmektedir. İşte böyle bir durumda ortaya fikhî açıdan tartışılması gereken birçok husus ortaya çıkmaktadır.

Kanaatimizce faizli bir bankanın faizsiz bankaya dönüşmesi, ister alacağı iç kararla isterse de satın alma yoluyla olsun, önemli ve olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmelidir. Zira faizsiz bankacılığın gelişmesi meşru çerçevede faaliyet gösterme ilkesini benimsediği sürece her açıdan desteklenmeyi hak eder.

Burada dönüşümün nasıl, ne kadar bir süreçte yapılabildiği, dönüşümün fikhî ilkelere uygunluk arz edip etmediği, haram gelir ve yükümlülükler konusunda nasıl bir davranış tarzı geliştirildiği çok ehemmiyet arz eder.

İslami banka olmak belli bir süreci zaruri olarak gerektirdiğinden geçiş dönemi için makul bir sürenin belirlenmesinde lüzum bulunmaktadır. Ancak sağlıklı bir dönüşüm için içinde fıkıh bilginlerinin de olduğu uzman bir ekip kurulmalıdır. Diğer yandan başta üst yönetim olmak üzere önem derecesi sıralamasına göre bütün personel eğitimden geçirilmelidir.

İlgili dönüşüm kararından sonra gelir ve gider açısından haram iş ve işlemlerden kesinlikle uzak durulmalıdır. İslami banka olmanın sürekliliği için gerekli bütün önlemler alınmalı, kanunlar gerektiriyor ise faizsiz banka olmak için ayrı bir lisans temin edilmeli, kuruluş sözleşmesi ve ilgili banka içi mevzuat ve sözleşmeler

tashih yoluna gidilmelidir. Dönüşüm kararından sonra, önceki dönemden kaynaklanan faiz gelirleri ise kamu yararına harcanacak şekilde elden çıkartılmalıdır.

KAYNAKÇA

AAOIFI, Heyet, el-Meâyîru's-Şer'iyye, Manama 2014.

Baktır, Mustafa, "İslam hukukunda zarûret hali ve faiz ilişkisi", *İslam ticaret hukukunun günümüzdeki meseleleri kongresi*, (Edt. Mehmet Bayyığıt), Konya 1997.

Durmuş, Abdullah, "İslam Hukuku Açısından Günümüz Kredi ve Finansman Yöntemleri", *İslam Hukuku Açısından Tarihten Günümüze Kredi ve Finansman Yöntemleri*, İstanbul 2011.

_____, Fıkhî Açidan Günümüz Para Mübadelesi İşlemleri, İstanbul 2009.

Dönmez, İ. Kâfi, "Murabaha", *DİA*, XXXI, İstanbul 2006.

Ebû Ğudde, Abdüssettâr, "Tahavvül el-Bank et-Taklîdî ila Bank İslâmî", *Dirâsâtü'l-Meâyîru's-Şer'iyye*, Manama, 1438.

Osman el-Huzeym, Tahavvülü'l-Masrifi'l-merkezî ilâ masrifi'l-İslâmî, Riyad 1424.

Suûd Muhammed er-Rabîa, Tahavvülü'l-Masrifü'r-Ribevî ilâ Masrif el-İslâmî, Riyad 1992.

Yezin Half Sâlim el-Atıyyât, Tahavvülü'l-Mesârifî't-Taklîdiyye li'l-Amel Vifka Ahkâmi's-Şerîati'l-İslâmiyye, Amman 2009.